СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 47. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 1-го березня 1941. No. 47. Jersey City, N. J., Saturday, March 1, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БУЛИТ КАЖЕ, ЩО СТАЛІН ЗАСЛАБИЙ НАВІТЬ ДО ШАКАЛЬСЬКОЇ РОЛІ

НЮ ЙОРК. — На банкеті заграничних журналістів, що відбувся в готелі Валдорф-Асторія в Ню Йорку, виголосив промову бувший амбасадор до Советів, а опісля до Франції, Вилїем Булит. В своїй промові він критикував теперішню кампанію зброєння, кажучи, що вона відбувається занадто поволи. Американці ще не здають собі справи з тої небезпеки, в якій вони знаходяться. Він рекомендував, щоб президент впровадив повний надзвичайний стан, аби приспішити продукцію зброї.

Опісля Булит перейшов на заграничну політику і гостро критикував Совети, кажучи, що демократії не повинні надіятись на поміч Советів. Бо Совети засадничо зле відносяться до демократій, а також вони дуже слабі. Дослівно він сказав про Сталіна: „Він трясеться в Кремлі і є заслабий, морально і фізично, щоб віднести навіть шакальську перемогу над трупами".

ВЕЛЕС ЗНОВ ПЕРЕГОВОРЮЄ З СОВЄТАМИ.

ВАШИНГТОН. — Сомнер Велес, підсекретар стейту, знов розпочав розмови з советським амбасадором Уманським. Ці переговори були на якийсь час перервались, бо Уманський уважав зпершу за невистарчальне оправдання з боку Велеса, що Америка тому не дає Советам ріжних продуктів, бо сама потребує для власного зброєння. Уманський тепер це виправдання приняв і далі переконує Велеса, що коли з боку Америки буде добра воля, то між тими обома краями може прийти до співпраці, головно в торговельній ділянці. Та знавці говорять, що, не звертаючи уваги на можливі приязні відносини з тими обома краями, Америка таки не буде давати Советам більше продуктів, ніж дає дотепер. Себто, обмеження на експорт таки далі буде існувати.

ГОЛ ВИЯСНЮЄ.

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції ґазетярі ставили запит секретареви Голови, чи він чув про промову бувшого амбасадора Булита в Ню Йорку, в якій той гостро критикував Совети, зокрема Сталіна? Гол відповів, що департамент стейту цеї промови не бачив, не одобряв і загалом, Вилїем Булит тепер приватна особа і не є в дипльоматичнім корпусі.

ЗНОВ „НЕОБАЧНИЙ" ВИСКАЗ.

ВАШИНГТОН. — Секретар внутрішних справ, Гаролд Ікес, перед ґазетярами заявив, що він є за те, щоб у Вашингтоні запровадили чимскорше літний час, „тепер, коли ми є в війні". Опісля, подібно як секретар Джес Джовнс, він поправився і сказав: „Я думав сказати тепер, коли ми приготовляємося до національної оборони".

МОРСЬКА БАЗА В БАЙОН.

БАЙОН. — Тут побудують величезну морську базу, з будівельними доками навіть для найбільших кораблів. Для цеї цілі уряд вже закупив сто кількадесять акрів землі.

КУХНЯ З АНГЛІЇ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — Американське товариство помочи Британії споводило з Англії полеву кухню, покалічену внаслідок розриву бомби. Цю кухню тепер направлять, але так, щоб залишились всі зверхні знаки покалічення. Опісля її пустять в дорогу по Америці, щоб у той спосіб придбати фонди для цивільного населення Британії, яке часто рятується тим, що дістає харч з подібних кухонь.

ЗАКИДИ НА АДРЕСУ ВИЛКОГО.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Данагер закинув у сенаті Вилкому, що він зобовязався ще перед виборами помогти Англії всіми силами, якби вийшов президентом. Це зобовязання наступило в домі пані Оґден Рід, заступниці предсідника ґазети „Ню Йорк Геральд Трибюн". Після цього приречення „Н. Й. Геральд Трибюн" і „Н. Й. Таймс" прирекли Вилкому поміч у його виборах.

Редакції обох ґазет вцілости заперечили це твердження.

ВАЙНЕНТ ПОЇХАВ ДО АНГЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — Літаком поїхав до Англії на своє нове становище амбасадор Вайнент. Разом з ним, як його дорадник, поїхав Бенджамін Коген.

БРАК ЗАЛІЗНИЧИХ ВОЗІВ.

НЮ ЙОРК. — Заряд нюйорської підземної залізниці „Індепендент" заявив, що до осени цього року тій лінії конче потрібно 400, а щонайменше 200 нових залізничих возів. Бо люди чимраз більше їздять на тій лінії і до осени буде страшне переповнення. Всіх возів згадана лінія нині має 1,700.

РОЗБИВСЯ ВЕЛИКИЙ ПАСАЖИРСЬКИЙ ЛІТАК

Недалеко Атлянти, Джорджія, розбився великий пасажирський літак, званий „Мексико Силвер Сліпер" і потягнув за собою сім жертв у людях. Двох є тяжко ранених. Серед вбитих є конгресмен з Меріленду, Байрон. Серед ранених є відомий американський летун з часів світової війни, який зістрілив 21 німецьких літаків, капітан Рікенбейкер.

Причин розбиття покищо не усталено. Стверджено, що того вечора була велика мряка. Щось мусіло статись літакови, бо він правдоподібно шукав місця, щоб осісти. Недалеко була поляна, на яку дійсно можна було осісти. Але в тімже часі літак натрапив на гору, порослу корчами і смереками і вдаривши в неї цілковито розбився. Сталось це вечором, але аж другого дня вранці знайшли розбитки і ранених.

Того самого дня сталась ще одна летунська катастрофа, але в іншому місці, в Бальбоа, Каналовій смузі. Там впав у морський залив великий військовий бомбовик і відразу запалився. Рятунковий відділ, який вибрався на це місце, не міг здибати ні сліду з залоги, яка складалась з сімох осіб.

СПРОБА ЗАЛАГОДИТИ СТРАЙК У „БЕТЛЕГЕМ"

Заходами бюра заряду продукції розпочались переговори з фабрикою „Бетлеґем" і страйкарами в Лакавана, Н. Й., щоб покінчити страйк і приступити до дальшого виробу воєнних продуктів. Представники бюра заряду продукції приняли більшість домагань страйкарів, а саме: приняття назад всіх робітників, назначення обопільної ради в цілі вирівнання всіх непорозумінь, підготовка до голосування серед робітництва, щоб усталити з правного боку юнію К. П. О. як сторону, з якою фабрика має заключати збірну умову праці. Про підвишку плат покищо нічого не говориться.

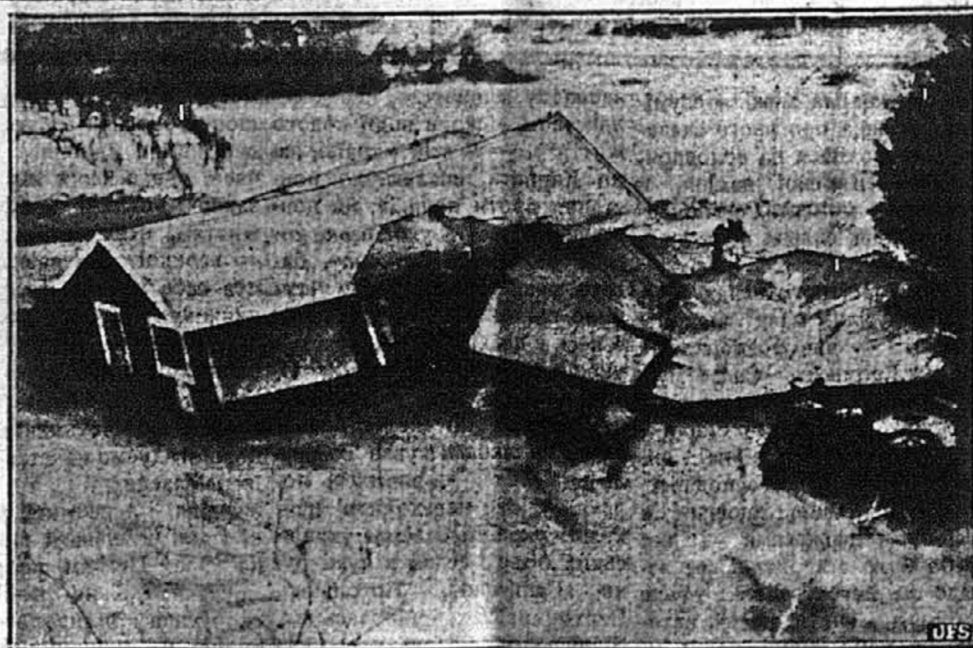
В часі чергового дня страйк далі прибирав грізні форми. В однім випадку страйкарі потурбували поліцая. Заряд фабрики твердить, що страйк фактично не вдався і колиб влада дала належну охорону тим робітникам, що хочуть працювати, велика частина вернулаб до праці. Провід страйкарів говорить, що страйк удався на 95%. Заряд фабрики апелював до ґубернатора Лімена, щоб той прислав національну ґвардію. Але місцева влада сказала, що цього не треба.

БРИТІЙСЬКІ ЛЕТУНИ БОМБАРДУВАЛИ НАДРЕНІЮ, ЗОКРЕМА МІСТО КОЛЬОНІЮ

Знову бомбардовано на більші розміри пристані над Англійським каналом, що тепер у німецьких руках. Британська тактика змагає до того, щоби не дати німцям змоги бути кожної хвилини готовими до нападу на Англію. Тому звертається головну увагу на ті місця, звідки відпливалиб евентуально німецькі човна, як теж на ті комунікаційні засоби, які звязують німецькі окупації з Німеччиною. Ось тому і бомбардовано тепер Надренію, звідки надходять транспорти з военним приладдям і де є осередок тої німецької промисловости, що тепер звязана цілковито з війною. Британські летуни скидали головно запальні бомби, залишаючи яких 150 вогнів. Найбільше потерпіло місто Кольонія, що досі зазнало 56 британських бомбардувань. Воно є важним залізничим вузлом і промисловим центром. Бомбардовання міста тривало дві й пів години.

ЧИ НЕ НОВА САМОХВАЛЬБА?

Американський кореспондент, Персівал Нот, доносить з Берліна, що німецькі звідомлення розписуються широко про великі німецькі успіхи на морі. Отже кажуть, що німецькі бомбовози бомбардували британський конвой на повному океані, десь коло 300 миль на захід від Ірляндії, при чому знищили чи ушкодили яких 16 кораблів, яких загальна поемність малаб виносити до 102,000 тон. З того затоплено 9 кораблів нібито цілком певно. Крім того німецькі звідомлення подають ще про інші затоплення британських кораблів. Та про те нема ніякої згадки в британських комунікатах, які подають точні дані доперва тоді, коли все є провірене. При тому нагадується, скільки неправди було в попередних німецьких комунікатах про того роду напади, включно з тим звідомленням, яке подав Гітлер, а яке показалось значно перебільшеним. Та одно певне, що німці дійсно посилили свій наступ на морі.

ПОВІНЬ У КАЛІФОРНІЇ. — Уливні дощі викликали повінь у долині Сан Фернанда в Каліфорнії й перервали всяку комунікацію довкола Лос Анджелес. Розляті води рік знищили багато домів.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Пригадуємо всім відділам У. Н. Союзу, що ОСТАННІЙ РЕЧЕНЕЦЬ для ВИБОРУ ДЕЛЕҐАТІВ на XX. конвенцію У. Н. Союзу є ДЕНЬ 2. БЕРЕЗНЯ. Коли якийсь відділ не вибрав делеґата на своїх місячних зборах до згаданого тут дня, то опісля він НЕ МОЖЕ вже приступати до вибору делеґата.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

ПОЛЬЩА МАЄ ДІСТАТИ НАЗАД ЗЕМЛІ, ЗАБРАНІ СОВЄТАМИ, КАЖЕ ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР

ЛОНДОН. — Р. Конрад, представник Нешенел Прес Сервіс, мав інтервю з польським міністром Станьчиком, що перебуває в Лондоні, разом з польським урядом на вигнанню. Міністер висказався також і про советсько-польські відносини. І заявив, що та частина Польщі, що її забрали Совети, мусить бути Польщі назад повернена, бо давні польсько-советські границі були визначені за обопільною згодою ще підчас переговорів в Ризі, в 1921 році. Тоді Росія, казав міністер, зрікласи усіх претенсій до згаданих земель, бо на тих землях нема росіян. Міністер Станьчак казав ще далі, що в Ризі Польща могла була домагатися від Советів далеко більших просторів, але того не зробила, щоб не каламутити спокою і взаїмного порозуміння. При кінці міністер Станьчик ще подав, що на тих землях є всього тільки 134,000 росіян, а є зате „шість міліонів поляків, 4,500,000 українців, 1,200,000 білорусів, 1,100,000 жидів, 89,000 німців, 35,000 чехів і 84,000 литовців". Закінчив ось ту розмову так: „Українці, що жиють на тій землі цілком не хочуть належати до Советів, бо волілиб мати свою власну незалежну державу, що обіймалаб таж і 40 міліонів мешканців советської України. Столицею цеї держави хотілиб проголосити Київ".

ЗНОВУ КРУТІЙСТВО ЗО СОВЄТАМИ.

БІЛГОРОД. — Кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" доносить, що ті, що прибувають з Букарешту, твердять, що румунський диктатор, ген. Антонеску, переконаний, що Німеччина піде війною на Росію, та що тоді Румунія дістане назад Басарабію. Вона, себто Румунія, навіть уже готується на такий випадок і визначує урядовців для Басарабії. Далі в самій Югославії розпускають вісти, що Совети повідомили Болгарію, що вони глядітимуть кривим оком на евентуальний перемарш німецьких військ через Болгарію. І саме тому німці готові тепер змінити плян і перемашерувати до Греції через — Югославію. Ось це має бути причиною великого занепокоєння в Югославії й її наглої великої воєнної підготовки. А це знову малоб означати, що Югославія рішена піти проти Німеччини. Легко догадатись, що все те є „війна нервів", та що всі ті поголоски є получені з відвідинами Антона Ідена, що саме тепер вибирається з Анкари до Атен, себто на Балкан. Також говориться, що німецькі військові знову напливають до Болгарії, та що понтонові мости на Дунаю німці на день розбирають, а на ніч ставлять і перевозять ними воєнні матеріяли з Румунії до Болгарії.

САМІ СОВЄТИ МОВЧАТЬ.

МОСКВА. — Советська преса пише про змагання Німеччини і Великої Британії опанувати дипльоматично Балканом. І приходить до заключення, що є слабі вигляди на те, щоби можна було зльокалізувати грецько-італійський конфлікт. Значить, що він готов захопити й інші держави. А ними є: Югославія, Болгарія і Туреччина. Та згадана преса не згадує ні словечком, що думають про це Совети і яке є їхнє становище.

РАДИЛИ НАД СОВЄТАМИ.

ЛОНДОН. — Нема сумніву, що в розмовах Антона Ідена, британського міністра заграничних справ, з турецьким урядом, добре розважували становище Советів до теперішнього военного конфлікту. І тому теж споваджено до Анкари британського амбасадора з Москви.

ПОВНА ЗГОДА МІЖ БРИТАНІЄЮ І ТУРЕЧЧИНОЮ.

АНКАРА. — Велика Британія є в повнім порозумінню з Туреччиною щодо всіх справ, що їх доторкають. Такий є вислід подорожі Антона Ідена до Туреччини. Тепер ще тільки обговорюють дальші подробиці — воєнні знавці.

З БОЛГАРІЄЮ БУДЕ ІНАКШЕ.

СОФІЯ. — Як тільки Німеччина зачне контролювати Болгарію, то Велика Британія не повторить того промаху, якого допустилась в Румунії, що довго толерувала німецьке опанування тим краєм, не виповідаючи Румунії війни. Це не повториться з Болгарією. Таке є офіційне становище уряду Британії.

БОЛГАРІЯ І ДЕРЖАВИ „ОСІ".

БУКАРЕШТ. — Націстівські кола в Румунії заповідають, що Болгарія приступить цілком певно до спілки з державами „осі".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мусить бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Є НАД ЧИМ ПОДУМАТИ

(1) Дехто з тих, що передають настрої наших людей і організацій, каже, що від якогось часу люде побаламучені, ніби не знають що думати, як і що робити, на що жертвувати. І ніби виходить на таке, що ніхто на те не звертає уваги, не дає ніякого напрямку. І ніби тому приспана загальна жертвенність і активність...

Ось такі „настрої", якщоб вони дійсно були, не мають виправдання. Знову спосіб думання і розумування ніби так „побаламучених" є нерозумний і шкідливий. Походить він з того, що наша попередня активність і жертвенність були обмежені. Ми робили з щирого серця і з щирого переконання, що українська справа туй туй вирішиться, бо наближається „вогень революції". Очевидно, що по суті те саме актуальне й сьогодня, бож й сьогодня теж віримо, що воно так буде, що український нарід у відповідному моменті знову підніметься проти всіх своїх гнобителів. Та треба памятати, що ми цеї революції робити не будемо... І ми тої волі українському народови не виборимо... Зате можемо звідси допомогти українському поневоленому народови представити його змаганням перед світом, зокрема перед анґльо-саксонським світом, у правдивому світлі як змагання його власні, природні, слушні, виправдані навіть тими економічними і ґеоґрафічними, чи їм подібними вимогами, що їх тепер видвигається, коли думається про „новий порядок" у світі, зглядно про нове державне розмежування в Европі.

Не можна сказати, що ми тих справ передше не розуміли, щоб ми в тому напрямі нічого не робили. Але правду кажучи, наша увага була більше зосередоточена на наші віча чи маніфестації, на те, що наші чи чужі бесідники нам казали, а головно на те, щоб ми найбільше грошей зібрали і вислали їх до краю на допомогу визвольній боротьбі, інвалідам, сиротам, політичним вязням, Рідній Школі й т. п. Тепер багато з тої акції відпало з огляду на воєнні обставини в Европі. Але зате остало те, на що ми повинні звертати найбільшу увагу. Остав анґльо-саксонський світ, який веде таку боротьбу, якої вислідом має бути „новий порядок", позбавлений насильства і диктатур, а опертий на тих високих засадах демократії, що є вічні й незмінні щодо своїх моральних і загально-людських цінностей. Памятаймо, що про наші резолюції — знають у Вашинґтоні й Лондоні. А якби їх хто призабув, то кожної хвилі можна доставити нові. Того нам не бракувало й певно не забракне. Як і не забракне нам одного фронту щодо наших домагань. Зате бракує нам солідних, наукових праць, які доповнювалиб те, що висказуємо в резолюціях. Бракує нам такої, не-політичної установи, що моглаб в науковий спосіб, тут в Америці, поперти авторитетно фактами, датами і науковим розглядом те, що виявляємо на вічах, маніфестаціях чи конґресах. Саме про таку установу пишеться тепер знову в нашій ґазеті.

Проф. Володимир Тимошенко.
Stanford University, California.

В СПРАВІ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА В АМЕРИЦІ

Усім нам близька справа.

В 20—21 числах „Свободи" проф. М. Чубатий порушив дуже важливу справу, яка мусить бути близькою до серця кожного українського діяча в Америці. Справа ця була на моїй думці з того самого часу, коли до мене дійшли сумні вістки (на початку війни) про занепад останніх незалежних українських культурно-наукових установ на теренах західньо - українських земель, також як тих українських культурно - наукових осередків, що були зорґанізовані українською еміґрацією по ріжних країнах Европи.

Ще в осені 1939 року я мав переписку в тій справі з деким з українських діячів у Канаді. Коли я довідався, що народній зїзд, що відбувся в днях 26—28 грудня 1939 р. в Саскатуні, ухвалив резолюцію, в якій закликав український загал у Канаді та Злучених Державах Америки заложити культурно-наукову установу під назвою Українського Наукового Інституту в Америці й покликав до життя Ініціятивний Комітет для цеї цілі, я сподівався, що справа була зрушена й піде далі нормальним орґанізаційним шляхом. На жаль справа не посунулась далеко вперед з тою часу. Чи до того причинилось те, що на українські орґанізації в Канаді стали інші негайні справи, що викликані були станом війни, чи може причиною того була розбитість українського суспільства в Канаді на ріжні ґрупи та напрями, мені не відомо.

Коли минулою весною був скликаний український конґрес у Вашинґтоні, знову у мене була надія, що може конґресовий Комітет зможе зрушити цю справу з мертвої точки, але бачу, що й тут є якісь перешкоди.

На правильному шляху.

В таких обставинах заклик проф. Чубатого до самих українських вчених в Америці, щоб взяли цю справу в свої власні руки, здається мені дуже своєчасним. Кожен, кому дорога справа української культури мусить приняти той визов й прикласти зусиль, щоб та справа здійснилась. Українці в Злучених Державах Америки та в Канаді є тепер єдиною ґрупою з української крови, що може повести ту справу цілком самостійно, себто так, якби ми самі цього собі бажали. Ті наші брати, що опинились тепер усі під Советами, не мають там тепер такої можливости. Ми також знаходимось в більш менш сприятливих економічних умовах, які можуть нам дозволити ту справу фінансувати. Колиб виявилось, що американські українці, яких є в Північній Америці понад пів міліона, а може й цілий міліон, не моглиб зорґанізувати й зорґанізовано підтримати навіть невелику культурно-наукову установу, що продовжувалиб працю тих установ, що існували на українських землях, чи поза ними в Европі, але зараз завмерли через несприятливі політичні умови, то це моглоб вказувати, що ми не є приготовлені на самостійне культурне існування.

Треба побороти поважні перешкоди.

Цим я не хочу сказати, що здійснення Українського Наукового Товариства в Америці є справа легка. Навпаки, я згоджуюсь з п. проф. Чубатим, що справа та є дуже складна. Я добре знаю, що в тих умовах, в яких мусять працювати українці в Новому Світі, взагалі лише одиниці з них вибиваються до фахової інтелектуальної праці, а й ті одиниці є так порозкидані по величезних просторах Америки, що й їм тяжко підтримувати постійні звязки між собою. Більш того, щоби зустрінути конкуренцію професійних діячів та вчених інших народів Америки, українці мусять майже ввесь свій час затрачати на працю, що не стосується безпосередно, до справ української науки чи культури. В більшости навіть фахи українських вчених є такі, що вони мають мало відношення до суто української культури. Серед українців, що працюють по американських наукових установах дуже мало є фахівців з таких ділянок як історія, література, соціольоґія та взагалі з обсягу наук про культуру. По більшости вони працюють в галузі наук природничих, сільсько-господарських, чи технічних. Між тим те, що Україна й українське суспільство поза Україною потребують своїх вчених зараз — це є плекання наук про українську культуру; тих наук, що розробляють українську історію, вивчають українську літературу, студіюють відмінні характеристики політичного чи суспільно-економічного устроїв України й підстави для їх дальшого розвою.

Праця українських вчених в інших галузях науки чи то природничих, медичних, технічних чи інших — може і мусять провадитись в американських наукових установах. Й чим більш вона провадиться там українцями, тим більше це виходить на користь українській справі, коли тільки ті вчені виразно заявляють, що вони є українці.

Але науки про українську культуру, що так потрібні для збереження тієї культури й піднесення на вищий рівень, навряд чи можуть широко плекатись по американських наукових установах. Для цих наук українське суспільство в Америці мусить створити власну базу й підтримувати її матеріяльно й духово.

(Кінець буде).

ЗАРЕКОРДУЙМО УКРАЇНСЬКУ ПІСНЮ

Український нарід визначається своїми музичними спосібностями, а зокрема — своєю співучістю, своїм почуттям музичної краси і своєю любовою до рідної пісні. Пісня — це найдорожчий духовий скарб нашого народу; в пісні, український народ виспівав усе те, що його ворушило на протязі його історичного буття. Почавши від найдавнішої поганської, п е р е д християнської доби аж до наших часів, пісня була для українця його релігією, його історією, його, можна сказати, єдиною втіхою. У звуках рідної пісні українець виливав свої найінтимніші почування, свої переживання; він не так словами, як звуками малював чудову природу своєї Батьківщини. В народній музиці, в піснях відбивались усі характеристичні риси, вся вдача українського народу — то чула та мрійна, то буйно-весела та жартовлива, то горда, то пишна. Музика, була для українського народу його вірою, його життям, вона будила його думку, і врешті, разом із письменством, вона спричинилась до його національного відродження. Все життя українського народу розкривається перед ним у яскравих картинах пісенних музичних форм, і немає кращої історії народу за ту, що написана звуками його пісень. Тому то й не диво, що український народ утворив величезну силу пісень незрівняної краси. Хоч нам ще багато бракує, щоб підняти свою рідну пісню у світі на належну височінь, то проте ця наша народня пісня піднесла високо українське національно-державне відродження в часі триюмфального походу Національного Хору під проводом нашого славного мужа й незрівнаного мистця-диригента народньої пісні — проф. Олександра Кошиця.

Його триюмфальний похід був походом слави для української пісні й для цілої української нації. Він вивів нашу пісню перед широкий світ. Він управляв і управляє і тут в Америці найбільшими українськими хорами. За його приводом і прикладом піднеслось на вищий щебель музичне мистецтво в Америці. Ось тому виринула добра думка, щоб ці пісні передати на рекорди для ужитку цілого нашого загалу, щоб і на будуче наші нащадки могли слухати й любуватись своєю рідною піснею. Щоб ці пісні передати на рекорди, треба на це більшого фонду. Тому проситься Шановне Громадянство ласкаво подбати між товариствами, братства, сестрицтвами, клюбами і т. п. в справі збірки на фонд рекордування української пісні. Всі збірки й замовлення проситься слати на адресу касієра Українського Конґресового Комітету: п. Степана Корпана, 524 Olive St., Scranton, Pa.

Спішімся зо замовленнями, щоби не гайнувати дорогого часу, та щоби можна було чимскорше почути свою рідну пісню на рекордах. Можемо бути певні, що наша національна музика й пісня зацвіте в рекордах пишним квітом і розкаже про нас, нашу музичну культуру теж тим народам, що пишаються блискучим станом свого музичного мистецтва.

За Комітет Рекордування Українських Пісень:
Т. Каськів, голова.

БАЛКАН

Політична фізіономія Південно-Східньої Европи, простіше — Балкану, переходить тепер основні зміни.

Болгарсько-турецький договір, підписаний недавно, готов отворити браму для німецької окупації цілого балканського півострова. Досі на перешкоді цьому стояла Болгарія, Югославія, Туреччина та загадочна Росія. Анґлійська дипльоматія зробила все, щоб змонтувати проти-німецький балканський пакт, та в тому числила дуже багато на поміч Советського Союзу, на чому завелася.

Німці пробують надати пактові між Туреччиною та Болгарією великого значіння. Болгарія, найправдоподібніше, згодилася перепустити через свою територію німецькі війська без спровокування війни з Туреччиною. І на це мала згодитися Туреччина. Та тепер виглядає, що та справа не така ясна, бо Туреччина твердить, що має тут далі вільну руку.

Треба згадати, що Анґлія звертає бачну увагу на балканський відтинок її війни проти Німеччини. Греція дістає велику піддержку від неї в численних літаках, повзах та інших воєнних знарядах. Як важною є ця частина Европи в плянах Анґлії, свідчить поїздка висланника президента Рузвелта, полк. Донована, по Балкані. Полк. Донован впевняв політиків Туреччини, Греції, Болгарії та Югославії, що всяка їх співпраця на користь Німеччини є небажаною для Злучених Держав Америки, та що Анґлія при всебічній американській піддержці цю війну виграє. А тоді згадані держави не матимуть найменшого вигляду, щоб при будучих мирових переговорах, мали на них який взгляд.

Та найзамітнішою є тут зрадлива роля комуністичної Росії. Як відомо, від довшого часу теперішньої війни, Росія грає погану ролю дволичника. Вона давала до зрозуміння світові, що є абсолютно проти дальшої німецької пенетрації на Балкані, та що вона чинно піддержить свою „словянську сестру" Болгарію проти німецького наступу. Час від часу Москва випускала короткі комунікати, які баламутили світому опінію та не давали її зорієнтуватися, де властиво стоїть большевицька Москва. Частинно в надії, що большевики остаточно стануть активно в обороні Болгарії, Америка знесла т. зв. моральне ембарго, наложене на СССР за його брутальний напад на Фінляндію. Та вкінці Москва повідомила Болгарію, що вона — стоїть осторонь її домашніх справ, себто не мішається до справи перемаршу німецьких військ через Болгарію.

Тому, не диво, що при московській помочі, німці почуваються ніби панами ситуації на Балкані. Річ ясна, що Німеччина не так себе би почувала, колиб Росія не дала їй своєї помічної руки.

Як перший відрух проти цьої дволичної політики Москви бачимо охолодження відносин між Вашинґтоном і Кремлем. З американських дипльоматичних кол доходять чутки, що сталося це в наслідок дволичної політики на Балкані.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(28)

, Шведські війська посувалися у побідному поході на схід від Кракова та захопили тоді багато окраїнних українських осель. (Ще сьогодні оповідають, що в мимінських лісах на південь від села Босько — в Сяніччині, находяться мохом вкриті мури і звалища шведських укріплень. — На жаль, нема наукової розвідки про ці давні памятки).

Тимчасом цар Петро вимагав щораз нових жертв з боку України. По розбиттю Карлом Августа, виганяє його з Польщі; Шведи занимають Львів і в 1706 р. покорює Саксонію. Затрівожений московський цар, Петро стягає українські сили з Галичини та наказує фортифікацію лінії Дніпра. Впала трівога на Московщину, глухий шум невдоволення покотив по цілій Україні. Стільки літ боротьби зі Шведами, за московське „вікно в Европу", стільки втрат у людях і майні для чужої справи, примусило здорово думаючих, українських патріотів застановитися над тим, чи й далі їм по дорозі з москалями. Призадумався над тим питанням і сам Мазепа, український гетьман (1687—1709). Віджила з свіжою силою ідея українсько-шведського союзу, реалізована вже великим Богданом Хмельницьким.

На коротко здержимося від дальших подій та наведемо коротко про гетьмана Хмельницького.

Польський історик Людвик Кубаля пише так: „Була то людина (Богдан Хмельницький 1648—1657) з кожного погляду незвичайних розмірів, настільки переростала людей навіть високо здібних, що переходила межі зрозумілого. Можна про нього сказати, що вродився на володаря: умів укрити свої заміри, в критичних моментах не вагався — скрізь сильна воля і залізна рука"...

„Територія його влади майже звідусіль мала відкриті границі — не розпоряджав він, як Кромвель, (анґ. муж стану 1712) вишколеною інтеліґенцією і засобами старої сильної держави; війна, фінанси, державне господарство, адміністрація, зносини з сусідними державами — все треба було створити і все лежало на його голові. Мусів добирати і вчити людей, вглядати у найдрібніші подробиці. Та коли його військо не вмирало з голоду, коли мав зброю, гармати, амуніцію, добрих звідчиків і зручних аґентів, коли не бракувало йому ніколи грошей — то це була його особиста заслуга"...

Для України гетьманство Хмельницького відкрило і створило нову добу історії. Він створив нову Українську Державу. Він зумів зужити для будови держави останки української шляхти, підняв з занепаду міщанство, перед селянством відкрив надії нового життя*). — У всій Україні, аж по Карпати, спалахнуло повстання проти поляків. Як повстання упало та українські козаки залишили Галичину, багато учасників повстання уступило разом з козацьким військом і дальше служило під українськими прапорами. Осталим, за участь у повстанню, польський король Іван Казимир сконфіскував їх землі та передав на власність полякам. І так переходили найкращі українські землі українських бояр і селян в чужі руки Санґушків, Потоцьких, Чарторийських, Моравських, Білинських, Росоцьких, Островських, Вікторів.

Богдан Хмельницький вказав невиробленим дотепер масам ідеал власної держави. По довгих століттях забуття, він, знову зробив Україну голосною і славною, — увів її на широкі хвилі міжнародньої політики, зручно змагався з могутніми сусідами, та увійшов у зносини майже з усіми державами Европи. В його часи, український нарід знову зажив повним національним життям, освідомив собі свої — великої ваги завдання, почув себе нацією. Тому Хмельниччину уважаємо одною з найважніших епох нашої української історії.

*) Д-р Іван Крипякевич у науковій розвідці п. з. „З історії Гуцульщини" пише, що в 1648. р. під кінець літа до Галичини ввійшли козацькі війська під проводом Богдана Хмельницького, ...

Другим, не менше славним українським гетьманом — що його згадуємо — став гетьман Іван Мазепа.

Україна, і з нею всі українські землі, нищена й виснажувана царем Петром, прорубуючи москалям „вікно в Европу", скочувалася в пропасть політичної й економічної руїни. Тоді, свідома загрози українська старшина в 1706 р. кличе до Мазепи, устами українських полковників Апостола й Горленка: „Всі ми, за душу Хмельницького, Бога молимо за те, що він визволив Україну зпід чужого ярма, а твою душу й кости діти наші клястимуть, коли ти залишиш козаків у такій неволі".

Мазепа пірвав звязки з Московщиною та його державницькі заміри обняли ідеали визвольних змагань України, сягли ясним промінням у найдальше майбутнє. Залишилися по наші часи прапором і програмою української Державности. Імя Мазепи стало символом незалежности і свободи.

Сумна доля стрінула Галичину з її окраїнними землями — з Лемківщиною в XVII.—XVIII. ст. Умовини політичного життя ослабили цілком міщанство, духовенство та непосильним ярмом лягли на шиї селянства. В кінці 1773 року Галичина перейшла під владу Австрії. Вищі верстви українського народу в Галичині були спольщені та хоч духовенство і народні маси, міцно держалися свого східнього ґреко-католицького обряду, як одинокого заборола перед загладою, але помітний був загальний упадок духа й зневіра.

Такий стан тривав аж до 1848 р. В Галичині оживилася діяльність польських революціонерів, що почали підготовляти збройне повстання для відбудови польської держави. Австрійський уряд, щоб паралізувати діяльність революціонерів, став через своїх аґентів нацьковувати селян на дідичів, і в 1846 році в західній Галичині, коло Тарнова, польські селяни кинулися бити і різати своїх панів, що нібито йшли проти цісаря, що стояв за селян. Австрійська адміністрація оцінила ці настрої народу й спонукала перевести остаточне скасування панщини, що і було проголошено патентом 16. квітня 1848. року. Основою реформи був викуп селянських ґрунтів державою, якій селяни мали сплачувати впродовж 40 літ, починаючи з 1858 року, за те і дідичі звільнялися від усяких обовязків що до своїх колишніх підданих (кріпаків) — заступати їх у суді, допомагати в тяжких випадках і т. п. Викуплену землю поділено на рілли — 36—42 морґи поля, в одній полосі, від хати до межі другого села; піврільок, третина, четвертина, стаяння-вертання; що задержалося досі в більшости сучасних лемківських селах.

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА РІЖНІ ТЕМИ

РОЗСЛІД ЧУЖИНЕЦЬКОЇ ПРЕСИ.

Цікаву студію чужомовної преси подав великий американський місячник „Форчен" у своїм зошиті за жовтень минулого року.

Як звичайно в тому журналі, стаття появилася без підпису автора, бо як інші статті, вона є теж вислідом широкого розсліду, зробленого цілим штабом дослідників.

Стаття про чужинецьку пресу в Америці бере під увагу 1,047 іміграньских часописів, писаних у 38 ріжних мовах. Подібних статей є в одному зошиті кільканайцять. Кожний зошит часопису представляє собою грубий том великого формату, багато ілюстрований фотографіями й кольоровими ілюстраціями. Кожний зошит має величезну масу оголошень і передплатник платить за зошит цілого доляра.

ХТО ЧУЖИНЕЦЬ?

Під чужинецькою пресою „Форчен" розуміє пресу, що не вживає англійської мови.

Здається, що таке означення чужої мови не зовсім розуміє. Адже тоді не лише мова еспанська, котра була в Америці перед англійською, але й індіянська вважалася би чужинецькою.

Одначе в нинішні часи в Злучених Державах таке розуміння чужої мови оправдане. Та серед тих, котрих американці вважають їх мову чужою, „американська" мова може вважатися чужою.

ПРЕСИ А НЕ ПРЕСА

Коли „Форчен" називає всю пресу, що пишеться якоюсь неанглійською мовою, чужинецькою, то з цього читач готов би набрати переконання, що вся ця преса одна цілість.

Та так воно не є. Всі газети кожної неанглійської мови становлять до певної міри одну цілість.

З тих груп одні більші, інші менші. Німецька група найбільша — має 178 органів преси. За нею йде італійська: 129 часописів. Потім польська: 72. Найменша група: валійська — всего один часопис.

Українська ґрупа, як бачимо по середині. Нині вона видає не переходить 10 часописів.

ЧИТАЧІ Й ПЕРЕДПЛАТНИКИ

Іміграньска преса має разом понад 6 міліонів передплатників.

Це могло би виглядати зовсім не імпонуючим.

Одначе „Форчен" зовсім слушно відкрила, що в „чужинецькій пресі" число читачів є багато більше, ніж число передплатників, бо іміґрант, прочитавши газету, не відкидає її, але дає читати родині й знайомим. У деяких іміграньских ґрупах панує звичай читати газету в салуні або клюбі.

ЗВІДКИ ВЗЯЛАСЯ?

Початки іміграньскої преси теж відмінні від початків „американської".

Звісно, головним товчком для читання „американської" преси є цікавість до новинок. Головним товчком для читання „чужинецької" преси є туга за рідним краєм і бажання дізнатися про нього щось, хочби й не нове.

Цей факт має величезне значіння для існування цеї преси: що станеться з нею, коли через війну не можна дістати вісток зо старого краю?

ХТО ВИДАЄ

„Американські" ґазети починають звичайно видавати для бажання зиску.

Серед „чужинецької" преси досить велике число часописів повстало з такого бажання. Звичайно його видають для обслуги якоїсь організації або цілої іміграньскої групи.

МІЖ СОБОЮ

Виходить з того, що „чужинецька" преса ріжниться поважно від „американської" преси. Та не лише від „американської"; „чужинецька" преса розпадається на ґрупи, котрі ріжняться поважно між собою.

Наприклад, на думку місячника „Форчен", словянські газети відзначаються довгими й нудними рапортами про допомогові організації й злющими нападами на політичних і особистих противників, а німецькі газети відзначаються довжезними статтями про справи цілого світу.

Замітка про словянську пресу цікава вже хочби тим, що декому могло би здаватися, що це лише українські газети закохані в довгих звітах і безпощадній полеміці.

БРАК ОГОЛОШЕНЬ

Як одну з цікавих прикмет „чужинецької" преси добачує „Форчен" у браку оголошень. Хто знає „американські" газети, той це признасть.

Та є люде, які або „американських" газет не знають, або їх знають, але помічувати не вміють.

Є між ними й люди, які навіть на свої „неамериканські" газети, які на думку американців не мають оголошень, нарікають, що вони, мовляв, оголошень мають забагато.

ЧОМУ НЕМА ОГОЛОШЕНЬ

Не знати, чи ці нарікання деяких людей на свої газети, що, мовляв, у них забагато оголошень, мають якийсь вплив на брак оголошень. Себто чи є накладці, які оголошень не збирають тому, бо читачі оголошень не люблять?

Редактори „Форчена" цеї причини не згадують, але подають інші, на брак оголошень. На першому місці згадують мале число передплатників.

Чому мало би мале число передплатників, чи читачів, не притягати оголошень? При застанові стане ясно: оголошення в малій газеті коштують більше, ніж у великій газеті. Очевидно, тут мається не абсолютний кошт, але розмірний. Себто, за оголошення в великій газеті платиться більше, але за кожну тисячу читачів платиться в малій газеті більше, а це є властива ріжниця в ціні.

З цього розуміння деякі люди, побачивши газету без оголошень, відразу роблять висновок, що вона певно має мало читачів.

ЦМИНТАРИЩЕ ҐАЗЕТ

Каже „Форчен", що роком найвищого розвою „чужинецької" преси в Америці був рік 1917. В тому році було їх у Злучених Державах 1,350.

Як сказано вже вчас розсліду „Форчена" (в жовтні 1940.) їх було лише 1,047. Значить, за несповна чвертку століття пропало в Америці 303 „чужинецькі" часописи.

„Форчен" каже, що це є тенденція „чужинецької" преси: не розвиватися, але падати. Вона вся, на думку того журналу, призначена на загибель. Звісно, не всі згинуть в один час; одні скорше, інші пізніше. Сильніші передержать довше, слабші згинуть скорше. За старою засадою: поки товстий схуде, худого біда візьме!

Як котра іміграньска ґрупа хоче задержати на довше свою пресу, вона мусить зробити свідомі заходи для її заховання.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УЧІМСЯ РЕМЕСЛА.

Зайдім до якої небудь фабрики у першій-ліпшій місцевости та спитаймо, скілько є там робітників українського роду, що займають передові становища; скілько є фахівців — машиністів, тулмейкерів, даймейкерів, головних механіків (master mechanic), наставників (борсів), клерків і т. п.

Відповідь буде дуже проста: „Таких тут нема". Зате є такі наші люде, що роблять на тяжких машинах, де кожна праця обчислена на минути і секунди, де невільно спочити, де ціла увага і думка сконцентровані в одно: машина і продукція. Там робітник стає живим автоматом через вісім або більше годин кожного робочого дня. Його думки і мязи уже так привикли до тих вічних, монотонних рухів, що вони проявляються навіть в часі сонного відпочинку. Тому й життя тяжко працюючих людей невесело, гірке й не приносить щастя ані вдоволення їхнім родинам. Воно теж тяжко відбивається на фізичнім і духовім розвитку цілої іміграції, бо майже всю енергію зуживається на здобуття насущного хліба і ощадностей на „чорні дні". А ті ощадности маленькі, бо маленька заробітна платня.

А тепер пригляньмося ближче тим ріжницям, яка є між лекшою і добре платною працею та поміж тяжкою, але мало платною. Чомуж воно так, що американці, ірляндці, німці чи італійці займають передові місця в американській індустрії, а українці лишилися позаду? Ті перші мають лекшу, чистішу і добре платну роботу і вони вдвоє або втроє більше зароблять ніж ми; вони мають час на фізичний відпочинок, їх фабриканти вище цінять і їхня робота запевнена.

Зате звичайний робітник не має ніколи відпочинку. Він цілий день у русі, що виснажує його сили, валить його з ніг. За те він дістає найменшу заплату тому, бо він мало вживає свойого мозку, він майже не думає. Машина, на якій він робить, є звичайна, така, якою хто небудь може орудувати і де не треба великого знання. Але машина, що точить, струже, гладить, жолобить або вертить залізо — є вже складна і дуже дорога. На таких машинах виробляють найделікатніші річи, де границя точення або гладження часом не може бути більша або менша ніж одна або дві десятьтисячних інча. Тому й робітник мусить добре уважати і думати, щоби міг зробити якусь дорогу річ і не зіпсувати, або не ушкодити чи поломити машину. Він мусить мати більше знання з области механіки, мусить учитися урудувати всякими машинами, уміти читати інструменти, міряла і пляни. Маючи вище згадане на увазі, що на те, що ми лишилися позаду зложилися такі причини:

1. Українці, що приїхали сюди, це переважно рільники-хлібороби, що з індустрією не мали нічого спільного; 2. українцям тяжче вивчити англійську мову ніж західно-европейським народам; 3. українці не вчаться ремесла. Це останнє і найважніше. Що це правда, най послужать нам отсих два факти: Будучи у Дітройт, Міш., (від 1927 до 1930) ходив я до вечірних, промислових шкіл. За три роки я знав лише пять українців, що пильно ходили до таких шкіл і кінчили курси. Решта покидала науку по кількох тижнях, або в половині курсу.

У Сиракюз, Н. П., маючи знову нагоду, взяв я другий курс у машин-шапі, пляни, рисунки і т. п. Тут на понад сто учеників я стрінув лише трьох українців, а це тут роджених, Франка Танасишина і Олексу Дидика та Михайла Чорнія, що прибув зо старого краю. Був ще четвертий, але із якихось причин покинув школу.

Переглянув я індекси з вечірного і піврічного курсу (від 10. вечером до 6. рано), але, на жаль, не знайшов українських призвищ (можливо, що дехто змінив назвище і я можу помилитися). Всеж таки як на таку велику громаду як наша — це є зеро. Правда є у нас кількох інжинірів-українців, але тут мова про промислову школу.

Як таке діється теж і по інших містах, то з нами дуже зле.

Пишучи отсих кілька завваг, не хочу докіпати нашій іміграції. Тільки хочу звернути увагу ширшого громадянства на той важний чинник, яким являється для нас промислова школа й ремесло, а якого ми собі легковажимо. Отсе болить мене і мов вогнем палить мою душу. Бо якаж наша будучність, коли не хочемо пристосовуватися до обставин, серед яких живемо в тій прибраній Вітчині й не хочемо вчитись ремесла, яке може бути для нас чи не найбільшим джерелом доходів.

Нинішня доба — це доба машин, електрики, радія і літаків, з якими кожний робітник мусить познакомитися, коли хоче вигідніше жити. Ті часи, коли робітник запрягав до праці свою фізичну силу, вже минули безповоротно, хоч її ще потрібно у копальнях вугля і на фармах. У всіх інших галузях промислу вимагають умової сили — знання. Фізичну силу заступила машина, яку людина запрягає до праці і нею орудує. Робітник, що шукає роботи, або хоче задержати ту, що має мусить учитися вперед поступати, мусить орудувати всякими машинами, читати пляни й інструменти, як мікрометри, скалю Верніера й інші міри та знати рахунки.

Тої штуки може навчитися кожний, молодий і старий, у вечірних, промислових школах, що існують по всіх більших містах. За науку не платиться нічого, бо школи оплачують із стейтової і федеральної каси.

Для скорого й основного навчання заряд Національної Оборони наймає кваліфікованих учителів і інструкторів, що мають довголітню практику в інженерських департаментах і таких, що є або були босами у машин-шапах і тулрумах. Такі інструктори часто самі виробляють пляни навчання, бо вони знають, що ученик повинен знати, щоби міг виконувати механічну роботу, та щоб був корисним у державній чи приватній фабриці. Коли ученик скінчив шість-місячний курс (у деяких галузях трьох-місячний) заряд школи помагає йому дістати роботу. Діставши її, доучують його там боси та дають нагоду робити на ріжних машинах.

Такої нагоди, мені здається, в Америці давно вже не було. Тому користаймо з неї поки час.

Америка вже заангажована в тій війні. Дає всяку поміч Англії тай дома зброїться, щоби бути готовою на всяку евентуальність. Тим самим ожили нові галузи промислу, як виріб гармат, муніції, літаків, повзів, пароплавів і всяких воєнних приряддів, а до того потрібно соток тисяч фахових робітників, яких нині вже бракує. Тому американський сенат ухвалив великі суми гроша та передав зарядови Національної Оборони на вивінування і ведення промислових шкіл, які мають підготовити і дати Америці нові кадри фахових робітників.

Українці обох полів, і без огляду на вік, повинні і мусять використати ту нагоду: записуватися і учащати на ріжні курси, здобувати знання, руками і ногами хапатися за любе собі знання (для дівчат є окремі галузи навчання). За труди, науку і працю американська індустрія заплатить нам стократно. Тому берім тоту благодать цілими пригорщами, присвоюймо собі, а тимсамим прислужимося тепер нащій прибраній вітчині — Америці, а згодом і поневоленій Україні, бо вона теж буде потребувати таких сил.

Двері промислових шкіл отворені для всіх, від 16 до 65 літ життя. В обсяг навчання входять такі курси: машин-шапа, велдінг (споювання), направа автомобілів, бляхарство, радіо, фандра (відливання), друкарство, столярство, будівництво, читання і рисування плянів (Blue print), нижча і вища математика та багато іншого. Тому не марнуймо часу по сальонах, пул-румах і при картах. Зате присвятім свій час знанню. І дітей своїх посилаймо до такої школи, бо, як мабуть писав Франко:

„Ворог батько, ворог мати,
Що не вчили сина,
І піде він в світ блукати,
Як та сиротина".

З досвіду знаємо, що наш нарід має великі спосібности і скоро присвоює собі всяке знання; тут роджена молодіж часто вибивається на перші місця у нижчих і вищих школах та спортових клюбах. Ми теж повинні виднітися на перших чи других місцях також і в промислі та торговлі. І то як старі так і молоді. Тому запряжім свої мозки до праці, щоб вічно не бути чорноробами на тяжких роботах. Тому: „Учітеся брати мої"..., як наказував нам Шевченко.

Р. Пристай,
Сиракюз, Н. Й.

ЖИДИ ПРОСЯТЬ ДОПОМОГИ

ВІДЕНЬ. — Столиця давної Австрії готова стати першим великим містом в Европі, де не буде жидів, якщо націсти продовжуватимуть висилку жидів з Відня до Люблинської округи. Та моглиб їх висилати і до Америки, колиб жиди мали гроші на дорогу, бо так є, що многі мають дозволи на вїзд до Америки, а не мають матеріяльних засобів на покриття коштів подорожі. Ось тому вони звертаються до жидів по світі за допомогою.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Праця Стейтової Організації.

Вже минуло пять літ як започатковано Українську Національну Стейтову Організацію в стейті Ню Джерзі.

Кожного року ця організація влаштовувала Національний Здвиг. Ці здвиги давали значну суму приходу на визвольні змагання нашого народу. Минулий також приніс значну суму на цю саму ціль. І так з національного дня 18. серпня 1940. р. було загального приходу $1,800.95

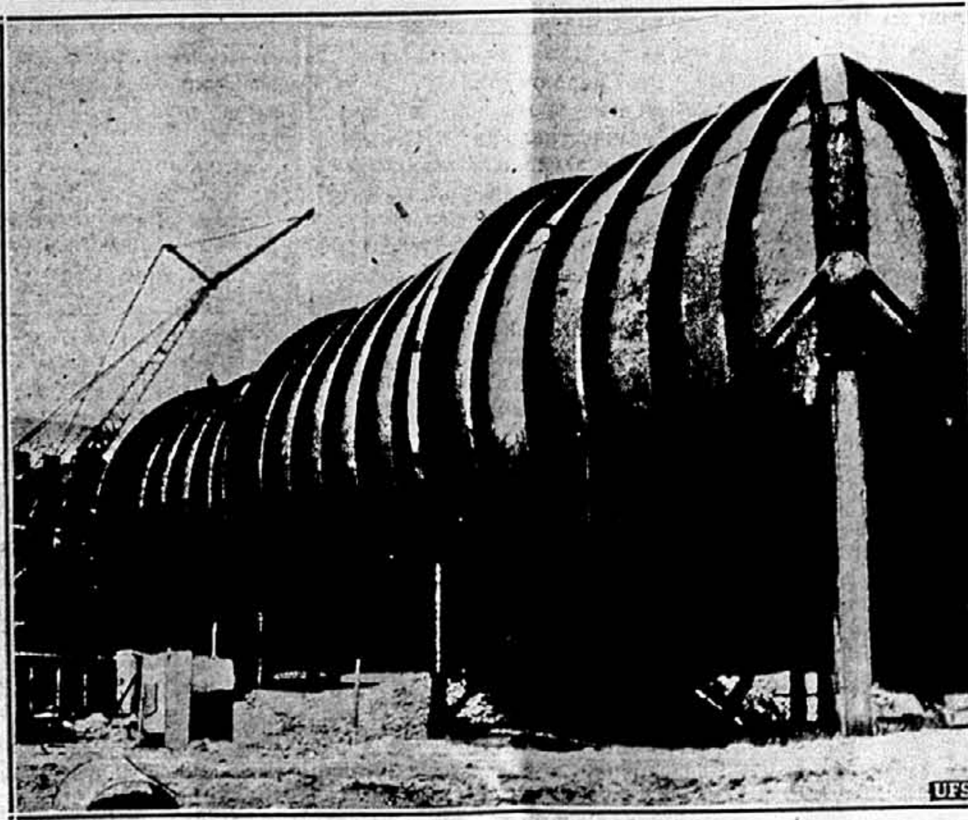
З попереднього року лишилось	52.97
Разом загальний прихід був	$1,853.92
Розходу було	$1,358.11
Чистого доходу було	$ 495.81
На визвольну акцію передано	$ 454.15
На руках касієра лишилась сума	41.66

Всі громадяни мали нагоду читати справоздання з кожного року про діяльність цеї організації і переконатись, що хотяй ця організація влаштовує лиш одно таке підприємство в рік, всеж таки значна сума приходу іде на святу нашу ціль.

Булоб більше приходу, та не лише грошевого але й морального для нашої справи, колиб так всі свідомі провідні українці взяли чинну участь в житті цеї організації. Колиб старші і молодші розвинули інформативну акцію про наш нарід і наші змагання. Ми моглиб тим помогти також молодій американській ґенерації українського походження піднестись на вищий щабель в політичнім житті.

Колиб ми попровадили в цей спосіб нашу працю, то всякі вороги, що стараються підкопати українське чесне імя, не змоглиб свобідно сповняти своєї роботи звернеої проти українців.

Т. Рудий, касієр; **Михайло Прихнах**, фін. секр.; за контрольора: **Василь Бродський.**

НАЙБІЛЬШИЙ ВІТЕР. — На летнищу Райта в Дейтоні, Огайо, вставляють ці рури для будови тунелю, в котрому інжиніри думають штучно створити найсильніший вітер у світі для проби літаків підчас лету понад 400 миль на годину. Сталеві рури мають в промірі 40 стіп. Для витворення вітру будуть уживати електричних моторів сили 40,000 парових коней.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА В СТАРОМУ ЛЬВОВІ

Староміщанські весілля й бенкети.

Та поки доходило до трагедій і тіней подружнього щастя, треба було відбути весілля. Коли вже до нього доходило, то кожний міщанин готов був „заставитися", аби тільки „поставитися".

До нас збереглося чимало міщанських рахунків з відбутих весіль. Наведемо один з них для прикладу, при чому зазначуємо, що мова про весільні кошти пересічно заможної міщанки.

Так напр. на весіллі Варвари Стогнівової в 1584. р. зїли шановні гості: цілого й чверть вола, четверо ягнять, пять серн, двадцять заяців, шіснадцять поросят, 60 гусей, 80 курей, 20 куплунів, 60 орябців, 40 куропатв, 30 тетеревів, не числячи яєць, мігдалів, меду, яблук, рижу, молока, масла, повил, калачів і різних бакалій!

Апетитові весільних гостей відповідала й спрага: молодятам на здоровля випили вони 7 бочок (по 100 літрів) перемиського пива й 156 гарців малмазії, мушкателя й іншого вина!

„А інших річей, що я їх дома мала, — реєструє пані Стогнівова — я не списувала"...

Зїсти й випити вміли наші міщани все й при кожній нагоді. Їли й пили на весіллі, не обходилося без того й на христинах, а то й на довго перед христинами, безпосередньо по злогах, при ліжку родільниці.

Як знаємо, середньовіччя не знало породових клінік, не допускало теж лікаря до поліжниці. Породи відбувалися в умовах, від яких волосся стає дубом, тому й не диво, що при злогах гинуло більше жінок, аніж мужчин на побоевищах. Та замість лікарів сходилися до поліжниці ближчі й дальші знайомі — їли й пили до безпамяти, а поліжниця, нерідко в гарячці, налягала на себе все срібло й золото, всі родинні клейноди, всю свою виправу, аби блиснути своїм багатством перед гістьми.

„Убори й спленДори".

Коли вже мова про жіночі клейноди й „виправи", то слід завважити, що замилування до блиску, срібла, золота, жемчугів і самоцвітів було поширене особливо у Львові. Не тільки тому, що наше місто межувало зі Сходом, але й тому, що жили в ньому вірмени, яких жінки виходили з дому, як справжні ювелірські маґазини. Бодай тінню такого маґазину старася бути кожна найскромніша міщанка. Срібні й золоті пояси, жемчужні коралеві намиста, наушниці й брансолети, хрести й медальони, не кажучи про жемчужні й парчеві нашивки на одяг, ось чим одна міщанка силувалася перевищити другу.

Амбіцією кожної шануючої себе міщанки була „виправа", що було справжнім блаватнім і футряним маґазином. Як приблизно й з правила виглядала „виправа" пересічної української міщанки, довідуємося з „реєстрика" одного з українських купців — Петра Кунащака.

В 1667. р. видав він заміж свою старшу дочку Варвару за якогось ремісника Василя й дав за нею: „Найперше скриню шатну, спідницю й катанаш з китайки кармазинової, з золотим ґальоном; спідницю й катанаш з вишневого чемлену, також із золотим ґальоном; шнурівку табінову, спідницю з панської саї й катанаш волосовий, терпетяновий; спідницю терпетянову; рукав (зарукавок) табіновий, волосовий з хрестиками; шапку із золотої матерії з соболевими хвостиками; атласову шапку з соболевими хвостиками; жемчугів шнурів сім, два перстені золоті з рубінами, мосяжний ліхтар, ліжко з бальдахімом, занавіси до ліжка, постіль, перин дві, при них поволоки (пошевки) чотири; подушки три; насипки мусулбасиві, до них же поволок 9; три протирала, полотенце перське; осібно подушка й коц новий для челяді; обруси два; шість сорочинок рубцевих, пять сорочинок полотняних, сім бавовниць, сім спідниць, чотири очіпки, футро смушеве під кабат".

Та крім цього пан Кунащак дав зятеві „на впис до цеху" 50 зол., дочці на розробок торгового полотна за 250 зол. і справив весілля, що коштувало 146 золотих!

Коли ми вже при Варварі Кунащаківній, то згадаймо, що вона, повдовівши по шістьох літах, вернулася до батька й півтора року шукала солі нового „приятеля". Вийшовши вдруге заміж за якогось мечника, Варвара скоро вмерла, а батько замикаючи її конто в своєму „реєстрі" білянсує всі свої видатки на старшу дочку сумою 3,000 зол. і 26 грошів...

Весілля другої дочки обійшлося панові Кунащакові дешевше, бо тільки 103-ма зол. Зате готівкою дістала вона на розробок 200 зол. Якийсь час жили молодята в домі батьків, а коли випроваджувалися до своєї хати, дістали 300 зол. 1694. р. дістала Мариня ще 280 зол., а коли померла її мати, то на її материнську пайку припало 1,200 зол.

Перечисляючи ті десятки, сотки й тисячі золотих, мусимо все мати на увазі високу ціну тогочасного гроша. За кількадесять, а бувало що й за кільканадцять золотих можна було тоді купити гарненький домик на передмістю.

(Кінець буде).

ТІШАТЬСЯ ПОВНИМ ДОВІРЯМ

ЛОНДОН. — Британійський премієр, Винстон Чорчіл, вважав за відповідне запитати послів чи парлямент має далі до нього довіря, бо часи стають щораз тяжчі й щораз важніші западають рішення. Палата послів дивувалась, чому він про це питає і дала йому одноголосно новий вияв повного довіря.

60-ЛІТТЯ ІСНУВАННЯ „СІПІАР"-А

У понеділок 17. лютого Канадійська Тихоокеанська Залізниця обходила 60-ліття свого існування. Дня 15. лютого 1881 р. канадійський парлямент дав право збудування приватній спілці залізничого шляху від океану до океану, через цілу Канаду. 17. лютого ця спілка заснувала офіційно і приступила до будови шляху. У скороченню зоветься вона СІПІАР, від англійської назви Кенедієн Песифик Рейлвей.

ЗРІСТ РАСОВОЇ НЕНАВИСТИ

НЮ ЙОРК. — Адміністратор федеральних обезпек, Пол МекНот, заявив в прилюдній промові, що в Америці расова ненависть чимраз більше підносить голову.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В середу, 26. лютня, ввечері померла в Пресвитерськім Шпиталі в Нюарку, Н. Дж.,

АНАСТАЗІЯ ЖИЛКА.

Покійна мешкала в Елизабет, Н. Дж., і була членицею Церкви св. Володимира і Українського Золотого Хреста в Елизабет.

Мала при смерті 59 літ. Полишила в смутку мужа Теодора, дві заміжні дочки й сестру.

Похорон відбудеться в суботу, 1. березня, з похоронного заведення Martin Funeral Home, 1019 E. Jersey St., Elizabeth, N. J., в 9:30 год. рано до церкви Св. Володимира в Елизабеті, Н. Дж.

Вічна їй память!

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

UFS

ҐЕНЕҐАЛ ЧЯНҐ-КАЙ-ШЕК, — головний командант китайських військ, з родиною: його жінка (наліво від нього) і сестри.

ТАРЗАН ч. 238. Загороджений шлях

-238-

Rex Maxon — UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

THE PANICKY BOY RACED THROUGH THE FOREST. "TARZEELA! TARZEELA!" HE SHOUTED. BUT TARZEELA WAS FAR BEYOND THE SOUND OF HIS VOICE.

...SHE TOO WAS PANIC-STRICKEN, WHEN SHE REALIZED TOMMY WAS GONE. ALONE HE COULD NEVER SURVIVE.

SHE SET OUT TO TRACK HIM. HER EYES WERE KEEN. SHE WAS WISE IN THE WAYS OF THE JUNGLE. AT FIRST SHE FOLLOWED SWIFTLY.

BUT SOON BLACK CLOUDS OBSCURED THE SUN. THE DARK FOREST GREW DARKER. TARZEELA LOST THE TRAIL.

„Переляканий на смерть хлопець біг по нетрах і кричав: „Тарзеля, Тарзеля!". Але Тарзеля була далеко, куди не доходив його голос.

Вона також була на смерть перелякана, коли переконалась, що хлопця нема там, де вона його лишила. Вона знала, що він сам не дасть собі ради.

Вона відразу пустилась у нетри, щоб його відшукати. Її бистрі очі споглядали довкруги. Вона знала, як обертатись по нетрах.

Вона пустилась за слідами хлопця. Але скоро захмарилось і під густими деревами нетрів потемніло. Тарзеля стратила сліди.